

COVID-19 Salgınının Çocuklar Üzerindeki Akademik ve Psiko-Sosyal Etkileri

Ertuğrul TALU
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
etalu@ahievran.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-3062-6130

Dilek GENÇTANIRIM KURT
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
dgenctanirim@ahievran.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-3268-186X

Araştırma Makalesi	DOI: 10.31592/aeusbed.1030839
Geliş Tarihi: 30.11.2021	Revize Tarihi: 22.03.2022
	Kabul Tarihi: 22.03.2022

Atf Bilgisi

Talu, E. ve Gençtanırım Kurt, D. (2022). COVID-19 salgınının çocuklar üzerindeki akademik ve psiko-sosyal etkileri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 172-189.

ÖZ

Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgını insanların normal yaşam koşullarında pek çok değişimi de beraberinde getirmiştir. Bu değişimler ise her yaş ve gelişim dönemindeki bireyler farklı biçimlerde etkilemiştir. Özellikle çocukların salgınla değişen yaşam koşullarından kısa ve uzun süreli nasıl etkilenebilecekleri çocukların gelişimini konu alan birçok disiplin için önemli bir sorun haline gelmeye başlamıştır. Bu çalışmada ilkököl dönemindeki çocukların COVID-19 salgını sürecinden akademik ve psikososyal açıdan nasıl etkilenebileceklerine ilişkin uzman görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma modellerinden olgu bilim (fenomenoloji) modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi ile psikolojik danışma ve rehberlik, psikoloji, psikiyatri, çocuk gelişimi ve temel eğitim alanlarından seçilen ve en az doktora derecesine sahip olan 25 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Bu doğrultuda araştırmaya ilişkin veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular akademik ve psikososyal etkiler olmak üzere iki temel kategori altında incelenmiştir. Akademik etkiler kategorisinde yer alan tema ve kodların tamamının olumsuz etkileri içeren verilerden oluştuğu tespit edilirken, psikososyal etkiler kategorisinde yer alan tema ve kodların ise güçlenen ebeveyn çocuk ilişkisi, yeni normaller ve yeni ilişki kurma şemalarının gelişimine ilişkin olumlu katkılar sağlama dışında çoğunlukla olumsuz etkiler içeren verilerden oluştuğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19 salgını, ilkököl çağı, akademik gelişim, psikososyal gelişim.

Academic and Psycho-Social Effects of the COVID-19 Epidemic on Children

ABSTRACT

The COVID-19 epidemic, which has affected the whole world, has brought many changes in people's normal living conditions. These changes have affected individuals of all ages and developmental stages in different ways. It has become an important problem for many disciplines dealing with the development of children, especially how children can be affected by the changing living conditions with the epidemic in the short and long term. In this study, it is aimed to reveal expert opinions on how primary school children can be affected academically and psychosocially by the COVID-19 epidemic process. The research was carried out using the phenomenology model, one of the qualitative research models. In the study, the opinions of 25 experts who were selected from the fields of psychological counseling and guidance, psychology, psychiatry, child development and basic education and who had at least a doctorate degree were consulted with the purposeful sampling method. In this direction, the data related to the research were collected with a semi-structured interview form prepared by the researchers. The findings obtained from the research were examined under two main categories as academic and psychosocial effects. While it was determined that all of the themes and codes in the category of academic effects consisted of data containing negative effects, it was determined that the themes and codes in the category of psychosocial effects mostly consisted of data containing negative effects, apart from providing positive contributions to the development of strengthened parent-child relationship, new normals and new relationship-building schemes.

Keywords: COVID-19 epidemic, primary school age, academic development, psycho-social development.

Giriş

İlk kez Aralık 2019'un sonlarında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıktığı tespit edilen ve COVID-19 olarak bilinen koronavirüs salgını tüm dünya da hızla yayılarak kısa bir sürede küresel bir

tehlike haline gelmiştir. COVID-19, hemen hemen her ülkede günlük yaşama yön veren pek çok kurum ve kuruluşun yanı sıra farklı kademelerdeki formal eğitim kurumlarının geçici süreyle kapatılması, öğretim faaliyetlerine uzaktan eğitimle devam edilmesi, yarı zamanlı çalışma, evden çalışma, sosyal izolasyon ve sosyal mesafeyi koruma uygulamaları gibi önemli düzenlemelerin yapılmasına neden olmuştur (DiGiuseppe vd., 2020). Türkiye’de 11 Mart 2020 tarihinde ilk koronavirüs vakasına rastlanılmış ve yayılma sürecine paralel olarak 16 Mart 2020 tarihinde okullar yüz yüze eğitime ara vermek zorunda kalmış ve uzaktan eğitimle okullar öğretim faaliyetlerini sürdürmüştür. Ayrıca Koronavirüsün yayılma hızına bağlı olarak 4 Nisan 2020 tarihinden itibaren 20 yaş altı çocukların sokağa çıkmalarına yasak getirilmiştir. Bu uygulama daha sonraki aylarda belli gün ve saatlerde izin verilmesi suretiyle devam etmiş ve sonrasında ise tamamen kaldırılmıştır.

Hayatın süregelen akışına ilişkin hiç de alışık olunmayan bu müdahaleler ve alınan çeşitli tedbirler salgın döneminde bireylerin, ailelerin ve çocukların yaşam rutinlerinin de değişmesine neden olmuştur. Bu uzun süreli evde kalmanın özellikle de çocuklar üzerinde hem bilişsel hem de sosyal-duygusal açıdan oluşturacağı olumsuz etkilere dikkat çekmek amacıyla çocuk doktorları, psikologlar, psikiyatristler ve eğitimciler gibi farklı branşlardaki uzmanlar medya organları aracılığı ile çeşitli uyarılarda bulunmuşlardır (Grechyna, 2020; Jiloha, 2020; Léon, 2020). Diğer yandan gerçekleştirilen çeşitli çalışmalarla dakonuyla ilgili olası tehlikelere dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Burada salgın sürecinin doğal oluşturduğu kaygının yanı sıra uzun süre dışarı çıkamama, okul ve arkadaşlarından uzak kalma, sosyal ilişkilerde oluşan mesafeler de çocukları farklı yönlerden etkilemiştir. Dolayısıyla salgın sürecinin farklı yaş gruplarından bireyler ve çocuklar için doğrudan ve dolaylı bazı etkileri söz konusu olabilir.

Bu konuda Thakur, Kumar ve Sharma (2020) tarafından gerçekleştirilen bir çalışma pandemi sürecinde evde daha fazla vakit geçirmekte olan çocuklarda evden dışarı çıkamama, temiz hava alamama, bilgisayar ve televizyon ile çok fazla vakit geçirme sonucu bilişsel gelişimlerinde yavaşlamalar görülebileceği tespit edilmiştir. Benzer olarak Flack, Walker, Bickerstaff, Earle ve Margetts (2020) tarafından COVID-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitime devam etmekte olan öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmada öğrencilerde öğrenme kaybı, motivasyon ve dikkat eksikliği gibi problemlerde artışların başladığı yönünde bulguların tespit edildiği görülmüştür. Benzer bir çalışma da ise Sarı ve Nayır (2020) pandemi döneminde uygulanan uzaktan eğitim sürecinde çocuklarda öğrenmeyi oluşturma, sürdürme ve geliştirmede güçlük yaşama, öğrenmenin kesintiye uğraması, öğrenme kayıpları, eğitime ulaşmada eşitsizlik ve okulu bırakma oranlarında artış gibi problemlerin gözlemlendiği saptanmıştır. Ayrıca pandemi döneminde bir dizi stres semptomları geliştirme riskindeki artışın kısa ve uzun dönemde bellek güçlükleri ve hipokampus nöroplastisitesine yönelik hasarları da içeren bilişsel işleme üzerinde son derece olumsuz etkileri olduğunu gösteren eski ve yeni çalışma bulgularının da olduğu görülmektedir (McEwen, 1999; Orru, Ciacchini, Gemignani ve Conversano, 2020).

Diğer yandan COVID-19 salgın sürecinin çocukların sadece akademik gelişimleri üzerinde değil psiko-sosyal gelişimleri üzerinde de bir dizi etkisi olduğu ifade edilmektedir. Çünkü çocuklar, yetişkinlere kıyasla kendi gelişimsel, sosyal duygusal, ruhsal ve davranışsal gereksinimlerini bağımsız bir şekilde karşılayabilecekleri kaynaklara erişim konusunda deneyim ve beceri eksiklikleri yaşadıklarından pandemi ve doğal afet gibi travmatik olaylardan önemli ölçüde etkilenen grupların başında gelmektedir (Schonfeld ve Demaria, 2015). Belirsizlik, yoğun bir özgürlük kaybı ve belirsizliğe yönelik toleransın ortadan kalkması gibi durumların eşlik ettiği izolasyon sürecinin kaygı, korku, öfke ve hayal kırıklığı gibi olumsuz duyguların yaşanmasını tetikleyebileceği belirtilmektedir (Brooks vd., 2020; Orru, Ciacchini, Gemignani ve Conversano, 2020; Qiu vd., 2020).

COVID-19 salgını nedeniyle uygulanan izolasyon sürecinde çocukların akranları ile birlikte sürdürdükleri okul yaşantısından ve/veya sosyal etkileşimlerden zorunlu olarak yalıtılmalarının onların fiziksel, sosyal ve psikolojik iyilik hali üzerinde doğrudan risk yaratabileceği öne sürülmektedir (Di Giorgio, DiRiso, Mioni ve Cellini, 2020). Ebeveynlerine ve kendilerine virüs bulaşma korkusu, hayal kırıklığı ve can sıkıntısı, yetersiz bilgi, arkadaşlar ve öğretmenler ile yüz yüze temasın olmayışı ve ev ortamında kişisel alan eksikliği, ailenin ekonomik kayıplarının doğrudan ve dolaylı sonuçları gibi stres

etkenlerine maruz kalma süresinin uzaması çocuklar üzerinde psikososyal açıdan daha büyük ve kalıcı problemlere yol açabilmektedir (Wang, Zhang, Zhao, Zhang ve Jiang, 2020). Bu konuda Orgiles, Morales, Delvecchio, Mazzeschi ve Espada (2020) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada karantina döneminde çocuklarda konsantrasyon güçlüğü, öfke patlamaları, korku, yalnızlık ve huzursuzluk hissi gibi duygusal problemlerin ortaya çıkma oranının da artışların olduğu ve de çocukların ekran başında daha fazla vakit geçirdikleri bunun sonucunda beslenme ve uyku alışkanlığının bozulması gibi bir dizi problemlerin görülme sıklığının arttığına ilişkin bulgular tespit edilmiştir.

Yine Imran, Zeshan ve Pervaiz (2020) tarafından ilkökul çağındaki çocuklara yönelik gerçekleştirilen bir çalışma da ise korku ve kaygıda belirgin artış, kardeşlerle sorun yaşama, huzursuzluk, saldırganlık, psikosomatik şikâyetler, sorumluluklarını yerine getirmekten kaçınma, odaklanmada zorluk, uyku sorunları ve sosyal çekilme gibi davranışların gözlemlendiğine ilişkin bulgular elde edilmiştir. Sonuç olarak COVID-19 salgınının özellikle ilkökul çağı çocuklarının akademik ve psikososyal gelişimleri üzerindeki kısa ve uzun vadedeki olası etkilerini psikolojik danışma ve rehberlik, psikoloji, psikiyatri, çocuk gelişimi ve temel eğitim alanlarında görev yapan bir dizi uzmanın görüşleri doğrultusunda ele alarak bir durum tespiti yapmanın bu konuda ortaya konabilecek önleyici çalışmalara ışık tutmada alanyazına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada ilkökul dönemindeki çocukların COVID-19 salgın sürecinden akademik ve psikososyal açıdan nasıl etkilenebileceklerine ilişkin uzman görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. COVID-19 salgının ilkökul çocuklarının akademik gelişimleri üzerindeki etkileri konusunda uzmanların görüşleri nelerdir?
2. COVID-19 salgının ilkökul çocuklarının psikososyal gelişimleri üzerindeki etkileri konusunda uzmanların görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin analizi ile araştırma etiği ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

İlkökul dönemindeki çocukların kısa ve uzun vadede COVID-19 salgın sürecinden akademik ve psiko-sosyal açıdan nasıl etkilenebileceklerine ilişkin uzman görüşlerinin ortaya konulmasını amaçlayan bu çalışma, tarama modelinde nitel bir çalışmadır. Veri toplama sürecinde, nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni, katılımcılar tarafından oluşturulan anlamları tanımlamak ve açıklamak amacıyla kullanımı sık tercih edilen bir desendir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Olgubilim desenin temelini bireysel tecrübeler oluşturmaktadır. Bu yaklaşımda araştırmacı katılımcının kişisel (öznel) tecrübeleri ile ilgilenmekte, bireyin algılamaları ve olaylara yükledikleri anlamları incelemektedir (Akturan ve Esen, 2008).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu; psikolojik danışma ve rehberlik, psikoloji, psikiyatri, çocuk gelişimi ve temel eğitim alanlarından seçilen ve en az doktora derecesine sahip olan 15 kadın, 10 erkek toplam 25 uzmandan oluşmuştur. Çalışma grubunun oluşturulmasında, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi araştırmacı tarafından kimlerin seçileceği konusunda kendi yargısını kullandığı ve araştırmanın amacına en uygun olanları seçtiği bir örnekleme türüdür (Balcı, 2009). Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgilere Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1
Çalışma Grubunun Cinsiyet ve Branşa Göre Dağılımı

		Frekans	%
Cinsiyet	Kadın	15	60
	Erkek	10	40
Branş	Psikiyatri	5	20
	Psikoloji	5	20
	Çocuk Gelişimi	5	20
	Rehberlik ve Psikolojik Danışma	5	20
	Temel Eğitim	5	20

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veriler; araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış bir görüşme formuyla toplanmıştır. Form; katılımcıların uzmanlık alanları ve cinsiyetlerine ilişkin bilgilerin yanı sıra “COVID-19 salgınına bağlı yaşanan değişimlerin ilkökul çağı çocuklarının akademik ve psiko-sosyal açıdan gelişim alanlarını nasıl etkileyebileceğine ilişkin görüşlerinizi yazınız” şeklinde açık uçlu sorulardan oluşmuştur. Çalışmanın verileri Eylül 2020 ve Şubat 2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Bu süreçte COVID-19 salgını nedeniyle çevrimiçi (online) veri toplama uygulamaları kullanarak verilerin toplanması sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada katılımcılardan görüşme formu aracılığı ile elde edilen veriler nitel veri analizi yöntemlerinden olan içerik analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi; sözel, yazılı ve diğer materyallerin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesi ve belli kategorilere göre düzenlenmesine olanak tanıyan bilimsel bir yaklaşımdır (Bogdan ve Biklen, 2007; Cohen, Manion ve Morrison, 2007; Leblebici ve Kılıç, 2004; Tavşancıl ve Aslan, 2001). İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Creswell, 2014). İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaç doğrultusunda toplanan veriler önce iki temel kategoriye ayrılmış sonra bu temel kategorileri temsil ettiği düşünülen alt temalara ve yine bu temaların içeriğini oluşturan kodlara ayrılmıştır. Sonrasında temalar altındaki yer alan her bir koda ilişkin önemli temsil gücüne sahip olan ifadeler katılımcılardan doğrudan alıntı cümlelerle verilmiştir. Katılımcılardan doğrudan alıntılarda kodlama olarak uzmanlık alanlarının kısaltmaları, cinsiyetleri ve katılımcı sıra numaraları kullanılmıştır. Psikolojik Danışma ve Rehberlik(PDR), Psikoloji (PSİKLG), Psikiyatri, (PSKYTR) Çocuk Gelişimi (ÇG), Temel Eğitim alanı ise (TE) olarak kısaltılmıştır.

Geçerlilik ve Güvenirlik

Araştırmada, verilerin geçerliğini sağlamaya yönelik olarak veri toplama ve analiz aşamasında yeterli ve uygun katılım çeşitliliği sağlanmış, analiz süreci hakkında gerekli bilgiler verilmiş ve elde edilen bulguların işlenmesinde ve yorumlanmasında katılımcıların görüşme formundaki açık uçlu sorulara verdikleri cevapları doğrudan alıntılarla desteklenmiştir (Merriam, 2013). Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için ise çalışmada ulaşılan kavramsal kategori altında verilen tema ve kodların söz konusu kavramsal kategorileri temsil edip etmediğini teyit etmek amacıyla iki uzmanın birbirinden bağımsız olarak yaptıkları kodlama ve tema sınıflandırmaları karşılaştırılmıştır. Bu süreçte araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman’ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü (Güvenirlik = Görüş Birliği/ (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) × 100) kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda kodlayıcılar arası uyum yüzdesi % 89 olarak bulunmuştur.

Araştırma Etiği

Araştırma sürecinin tamamında gerekli bilimsel ve etik ilkelere uyulmuştur. Bu doğrultuda Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan 01.07.2020 tarih ve 2020/2 sayılı etik izin onayı alınmıştır. Katılımcılara formları doldurmadan önce gerekli bilgilendirmeler yapılarak gönüllü katılımları sağlanmıştır.

Bulgular

COVID-19 salgınının ilkokula devam eden öğrenciler üzerindeki psikososyal ve akademik etkilerine ilişkin katılımcı uzmanların görüşlerinin araştırıldığı bu çalışmada elde edilen bulgular ilk olarak “akademik ve psikososyal” etkiler olmak üzere iki temel kategoriye, bu temel kategoriler ise kendi içlerinde tema ve alt kodlara göre sınıflandırılmıştır. Aşağıda Tablo 2’de ilk olarak “akademik etkiler” kategorisi altında yer alan alt temalara ve bu temalara ilişkin kodlara ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2

Akademik Etkiler Kategorisine Ait Tema ve Kodlar

Akademik Etkiler		
Motivasyonda Azalma	Okula Uyum Problemleri	Bilişsel Becerilerde Zayıflama
Akademik isteksizlik	Okul başarısında düşüş	Kümülatif artışta yavaşlama
Donukluk	Disiplin problemleri	Ders çalışma alışkanlıklarında gerileme/zayıflama
İlgi kaybı	Kazanım eksikliği	Okuma ve yazma becerilerinde gerileme
	Geçiş döneminde güçlük	Zamanı planlama problemleri
	Okula yabancılaşma	Dikkat sorunları
	Yeni öğrenme modeline uyum güçlüğü	

1. Akademik Etkiler: Tablo 2’de görüldüğü üzere akademik etkiler kategorisi altında “motivasyonda azalma, okula uyum problemleri ve bilişsel becerilerde zayıflama” olmak üzere üç alt tema belirlenmiştir. Bu alt temalara ilişkin kodlar ve katılımcılara ait örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

1.1. Motivasyonda Azalma: Bu tema altında üç kod yer almaktadır. Aşağıda sırasıyla bu kodlar ve katılımcıların bu kodlara ilişkin ifadelerine yer verilmiştir.

1.1.1. *Akademik isteksizlik*: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerde akademik konularda isteksizliğe neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PDR/K.2: “*Akademik çalışmaya isteksizlik ve motivasyon kayıpları ortaya çıkacaktır.*” ÇG/E.2: “*Çocuklar için okul kapanınca evde arkadaş ve öğretmenleri yerine ebeveynleri (yeterli olabildikleri de meçhul) motive edici aktör olmuştur. Bunların sonucunda da çocuklarda akademik isteksizlik ve buna bağlı motivasyon süreçlerinde düşüşler görülmeye başlanmıştır.*”

1.1.2. *Donukluk*: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerde donukluğa neden olabileceğini ifade etmişlerdir. ÇG/E.1: “*Bilgiyi tartışabilme ve doğruluğunu sorgulayabilme açısından daha donuk bir evrenin yaşanacağını düşünüyorum.*”

1.1.3. *İlgi kaybı*: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerde ilgi kaybına neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PSİKLG/K.2. “*Yüz yüze eğitimin sekteye uğraması nedeniyle çocukların ilgilerinde düşüşler görülebilir bu da okuldan soğuma, gitmek istememe gibi olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına neden olabilir.*”

1.2. Okula Uyum Problemleri: İkinci alt tema okula uyum problemleridir ve bu alt temada altı kod yer almaktadır. Aşağıda sırasıyla bu kodlar ve katılımcıların bu kodlara ilişkin ifadelerine yer verilmiştir.

1.2.1. *Okul başarısında düşüş:* Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerde okul başarısında düşüşe neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PDR/K.1: “Özellikle ilkokula yeni başlayan öğrenciler için okula alışma ve ait hissetme açısından sorun yaşanabilir bu durum akademik başarılarını olumsuz etkileyebilir.”

1.2.2. *Disiplin problemleri:* Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerde disiplin problemlerinin ortaya çıkmasına neden olabileceğini ifade etmişlerdir. ÇG/E.3: “Çocukların kardeşler ve ebeveynleri ile uzun süre aynı ortamı paylaşıyor olmaları bazı disiplin ve kural tanıma davranışlarının sekteye uğramasına neden olacaktır.”

1.2.3. *Kazanım eksikliği:* Katılımcılara göre COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerde kazanım eksikliğine neden olabileceğini ifade etmişlerdir. TE/K.1: “Öğrencilerin Eba derslerini düzenli takip etmediklerini biliyorum. Hatta ilkokul öğrencisi olan bir vali olarak rahatça söyleyebilirim ki, öğrenciler uzaktan eğitim derslerini ciddiye almıyorlar. Bu nedenle kısa vadede kazanım eksiklerinin olabileceğini düşünmekteyim. İlkokul kazanımları sarmal bir yapıda ilerlemektedir. Öğrenci bir önceki sene öğrendiklerini tekrar eder ve yeni bilgileri eskilerin üzerine yapılandırır. Bu nedenle kısa vadede yaşanan kazanım eksiklikleri ilkokul düzeyi içerisinde uzun vadede kesinlikle problem olmaz. İlkokul 2. Sınıfta uzaktan eğitim alan öğrenci 3. Sınıfta yüz yüze eğitime geçtiğimde mutlaka eksiklerini tamamlayacaktır. Bu durum ancak uzaktan eğitimi 4. Sınıfta alan öğrenciler için uzun vadeli sıkıntı yaratabilir. Zaten ilkokul öğrencisinin pedagojik yapısını kavramakta güçlük çeken branş öğretmenleri, eksik öğrenmelerle gelen bir öğrenciye yeterli ilgiyi göstermekte güçlük çekecektir. 5. Sınıf öğrencisinin bilişsel seviyesine zor inen branş öğretmenlerinin, belki de 3. Sınıfın bilişsel seviyesinde karşısına gelecek olan öğrenciler ne yapar emin olamıyorum.”

1.2.4. *Geçiş döneminde güçlük:* Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerde geçiş döneminde güçlüğü neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PSİKLG/ K.3: “Okul ortamından epey bir süre uzak kalmaları sonucunda çocuklarda öğrenmeye karşı istek azalmış ve öğrenme öncelikleri olmaktan çıkmıştır. Bunun sonucunda normalleşmeyle birlikte yeniden okul ortamına geçişte uyum problemlerinin görüleceği olasıdır.”

1.2.5. *Okula yabancılaşma:* Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrenciler üzerindeki olası etkileri bağlamında okula yabancılaşmanın meydana gelebileceğini belirtmişlerdir. ÇG/E.4: “Uzun süre okul ve öğrenme kültüründen uzak kalmaları çocuklarda okula karşı yabancılaşma davranışının oluşmasına neden olabilecektir.”

1.2.6. *Yeni öğrenme modeline uyum güçlüğü:* Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerin yeni öğrenme modeline uyum güçlüğü yaşamalarına neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PSKYTR/ K.2: “Okulların tatil edilmesiyle birlikte daha önce hiç alışık olunmayan uzaktan eğitim denilen yeni bir modele geçilmesi beraberinde bir dizi uyum sorunlarının da ortaya çıkmasına neden olmuştur.”

1.3. *Bilişsel Becerilerde Zayıflama:* Üçüncü alt tema bilişsel becerilerde zayıflamadır ve bu alt temada beş kod yer almaktadır. Aşağıda sırasıyla bu kodlar ve katılımcıların bu kodlara ilişkin ifadelerine yer verilmiştir.

1.3.1. *Kümülatif artışta zayıflama:* Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerin öğrenmelerindeki kümülatif artışta zayıflamaya neden olabileceğini ifade etmişlerdir. ÇG/E.1: “Akademik bilgilerin kümülatif olarak büyüme hızı yavaşlayacağını düşünüyorum. Alışlagelen yöntemler üzerinden bilgilerini çoğaltan çocuklar artık bilginin kaynağına bilişim araçları ile ulaşmaya başladıkları için adaptasyon ve entegrasyon problemleri de yaşayabilirler kanımca. Kümülatif artışın daha yavaşlayacağını, yeni yöntemeyum göstermekle birlikte sınıf ortamından arınık olmanın öğrenilenleri mekanikleştireceğini öngörüyorum.”

1.3.2. *Ders çalışma alışkanlıklarında gerileme:* Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarında gerilemeye olabileceğini ifade

etmişlerdir. PSİKLG/E.1: “Evden eğitimin tatil olarak algılanması Zoom ve EBA TV’den yapılan uzaktan eğitime katılımda problemler yaşanması sonucunda çocukların ders çalışma alışkanlıklarında gerilemeler ortaya çıkmaya başlamıştır.”

1.3.3. Okuma ve yazma becerilerinde gerileme: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerin yazma becerilerinde gerilemeyeneden olabileceğini ifade etmişlerdir. ÇG/E.2: “Çocukların takip etmesi gereken müfredat kazanımları online eğitimlerle karşılanmaya çalışılsa da bu durumun özellikle ilkokul birinci sınıf öğrencilerindeki yazma becerilerini kazandırmada yeterli olmadığı görülmektedir. Diğer yandan online eğitimin öğrencilerin okuma ve yazma becerilerine katkısı çok zayıf düzeyde kalmaktadır.”

1.3.4. Zamanı planlama problemi: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerinde zamanı planlama problemlerine neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PSKLG/K.3. “Çocuklarda gündelik rutinlerin değişikliğe uğramasına bağlı olarak zaman yönetimi ve boş zamanları planlama konularında problemler görülebilir.”

1.4.5. Dikkat sorunları: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerinde dikkat sorunlarına neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PDR/K.2: “Dikkat sorunları artabilir. Uzun süre bilgisayar başında ders dinleyemeyecekleri için dikkatlerini dağıtan oyun vb. şeylere yönelebilirler.”

Bu çalışmanın ikinci temel kategorisi olan “psiko-sosyal etkiler” kategorisi ve bu kategori altında yer alan alt temalara ve bu temalara ilişkin kodlara ait bulgulara Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3
Psiko-Sosyal Etkiler Kategorisine Ait Tema ve Kodlar

Psikolojik Sorunlar	Psiko-Sosyal Etkiler		
	Olumsuz Duygulanım	İlişki Problemleri	Olumlu Değişim
Davranım problemleri	Korku	Sosyal beceri eksikliği	Güçlenen ebeveyn çocuk ilişkisi
Yeme problemleri	Geçici öfke atakları	İşbirliğinde zorlanma	Yeni normaller
Uyku problemleri	Gerginlik/ huzursuzluk	Öğretmen öğrenci ilişkilerinde bozulma	Yeni ilişki kurma şemaları
Obsessif-kompulsif bozukluk	Güvensizlik	Kardeş çatışmaları	
Depresyon	İçe kapanma/İçe dönüklük	Anne-baba ve çocuk çatışmalar	
Teknoloji bağımlılığı	Duygu regülasyonun bozulması	Akran ilişkilerinde zayıflık	
Sosyal Fobi	Özgüven eksikliği	Sosyal destekte azalma	
Yaygın anksiyete bozukluğu	Siber zorbalığa uğrama riski		

1. Psiko-Sosyal Etkiler: Tablo 3’te görüldüğü üzere psiko-sosyal etkiler teması altında “psikolojik sorunlar, olumsuz duygulanım, ilişki problemleri ve olumlu değişim” olmak üzere dört alt tema belirlenmiştir. Bu alt temalara ilişkin kodlar ve katılımcılara ait örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

1.1. Psikolojik Sorunlar: Bu alt temada sekiz kod yer almaktadır. Aşağıda sırasıyla bu kodlar ve katılımcıların bu kodlara ilişkin ifadelerine yer verilmiştir.

1.1.1. Davranım problemleri: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerde davranım problemlerine neden olabileceğini ifade etmişlerdir. TE/K.1: “Bazı öğrencilerde ise sosyal yaşamın zorunluluklarını unutturup aşırı davranışlar sergilemesine neden olabilir. Tek yaşayarak paylaşmanın zorluğunu okulda gören ve öğrenen öğrencilerde geriye dönüş görülebilir. Problemleri davranışları bulunan sorunlu aileye mensup çocuklarda öğretmenin toplu yaşam konusunda kazandırdıkları unutulabilir. Öğrenci eski davranışlarına dönmüş olabilir.”

1.1.2. *Yeme bozuklukları*: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkökula devam eden öğrencilerde yeme bozukluklarına neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PDR/K.3: “*Salgın sürecinde sürekli evde olma çocuklarda günlük yaşam düzeninin bozulmasını da beraberinde getirmiştir, bu durumun çocukların yeme alışkanlıklarına da yansıtacak ve beraberinde yeme bozukluklarının da artmasına neden olabilecektir, özellikle sürekli evde olmakla birlikte artan hareketsizlik obezitede artışa neden olabilecektir.*”

1.1.3. *Uyku bozuklukları*: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkökula devam eden öğrencilerde uyku bozukluklarına neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PDR/K.1: “*Yeme ve uyku problemi görülebilir.*”

1.1.4. *Obsessif kompulsif bozukluk*: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkökula devam eden öğrencilerde Obsessifkompulsif bozukluğun ortaya çıkma riskinin arttığını ifade etmişlerdir. PSKYTR/K.1: “*Kaygısı fazla olan çocukların OKB eğilimleri gösterebileceği, kaygıyı azaltmak için el yıkama davranışı gibi ritüelleri fazlaca tekrar edebileceğini düşünmekteyim.*”

1.1.5. *Depresyon*: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkökula devam eden öğrencilerde depresyon riskinin arttığını ifade etmişlerdir. PSKYTR/E.2: “*Uzun süre evde kalma, arkadaşlarla yüz yüze zaman geçireme bu sürecin bitimine ilişkin umutsuz haberler işitme depresif belirtilere ve depresyona yol açabilir.*”

1.1.6. *Teknoloji bağımlılığı*: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkökula devam eden öğrenciler üzerinde psikolojik sorunlar bağlamında teknoloji bağımlılığını artırabileceğini ifade etmektedirler. ÇG/E.1 “*Uzaktan eğitime erişim aracı olarak telefon, bilgisayar, tablet gibi çeşitli teknolojik araçları uzun süre kullanma yine evde televizyon ve çeşitli dijital oyunlarla vakit geçirmeye yönelik fazla zaman geçirme çocuklarda zaten şikâyet edilen teknoloji bağımlılığı davranışının daha da artış göstermesine neden olacaktır.*”

1.1.7. *Sosyal fobi*: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkökula devam eden öğrencilerde sosyal fobi bozukluğu riskinin artmasına neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PSKLG/ K.2: “*Sosyal izolasyona bağlı olarak, sosyal ortamlara girme ve sosyal ilişkileri sürdürme konusunda zorluklar yaşama ve tüm bunların sonucunda sosyal fobiye yatkınlık gelişebilir.*”

1.1.8. *Yaygın anksiyete bozukluğu*: Katılımcılara göre, COVID-19 salgın sürecinin ilkökula devam eden öğrenciler üzerindeki olası etkilerinden biri de yaygın anksiyete bozukluğu olarak ifade edilmiştir. PSKYTR/ K.3: “*Salgın süreci çocuklarda bir dizi yaygın anksiyete bozukluklarına (Sosyal fobi-Agorafobi -panik atak-OKB) zemin oluşturabilir.*”

1.2. *Olumsuz Duygulanım*: İkinci alt tema olumsuz duygulanımdır ve bu alt temada dokuz kod yer almaktadır. Aşağıda sırasıyla bu kodlar ve katılımcıların bu kodlara ilişkin ifadelerine yer verilmiştir.

1.2.1. *Korku*: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkökula devam eden öğrencilerde korku duygusunun gelişmesine neden olabileceğini ifade etmişlerdir. TE/K.1: “*Bazı özel durumda olan öğrenciler için durum farklı olabilir. Özellikle pandemi döneminde ailesinde covid 19 tanısı almış bireyler varsa; kendileri hastane süreci yaşıyorsa; hatta kayıplar yaşadılarsa durum çok farklı olabilir. Aynı şekilde bu süreçte sağlıklı bir aile yaşamı sürememişlerse, aile içi iletişim sorunları varsa, ailede bu sürecin geçiciliği öğrenciye sağlıklı bir şekilde anlatılamadıysa, çocuk her hastalığı bir buhran dönemine çevirebilir. Tüm yaşamı boyunca psikolojik olarak hastalıklara karşı yanlış düşüncelere sahip olabilir. Dışarı çıkmaya, okula gitmeye karşı bir direnç gösterebilir.*”

1.2.2. *Geçici öfke atakları*: Katılımcılara göre COVID-19 salgın sürecinin ilkökula devam eden öğrencilerde geçici öfke nöbetlerine neden olabileceğini ifade etmişlerdir. ÇG/E.1: “*Saman alevi şeklinde parlayan ve sönen öfkelenme durumları ile karşılaşıldığı ile ilgili duyuların sayısı az değil.*”

1.2.3. *Gerginlik/Huzursuzluk*: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerde huzursuzluğun artmasına neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PSKLG/K.3: “*Kaygı bozuklukları, düzensiz uyku süreleri, hastalık bulaşma korkusu, dünyanın güvenli bir yer olmadığı algısı çocuklar üzerinde bir huzursuzluk ve endişe duygusunun yerleşmesine neden olabilir*” PSKLG/ K.1 : “*Her an bir şeyler olabileceği duygusu ile sürekli kendini tetikte hissetme, bazen duygularını yatıştırma zorlanma gösterme*”

1.2.4. *Güvensizlik*: Katılımcılara göre COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerde ortaya çıkabilecek olumsuz duygulanımlardan biri de güvensizliktir. PDR/K.1: “*Uzun vadede güvensiz davranışlar artabilir. İnsanlara güven konusunda sorun yaşayabilirler.*”

1.2.5. *Yalnızlık*: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerde korku duygusunun gelişmesine neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PDR/K.2: “*Eğer ev içinde sağlıklı ilişkiler kurulmuyorsa çocuk yalnızlaşabilir*”. TE/K.1: “*Yüz yüze eğitime geçildiğinde öğrencilerde yeni okula başlama dönemlerinde yaşanan buhranların görülmesi olasıdır. Mutlaka sosyal açıdan da alışma süreci geçirecekler ve arkadaşlık kurmakta kısa süreli zorluklar yaşayacaklardır. Bu durum onları kısa süreli de olsa yalnızlığa ve sessizliğe itebilecektir.*”

1.2.6. *İçe kapanma/İçedönüklük*: Katılımcıların görüşleri bağlamında, COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerde içe kapanıklığın gelişmesine neden olabileceğini belirtilmektedir. ÇG/E.1: “*Ebeveynleri ya da bakım verenleri tarafından durumun ne olduğu ve olası etkilerinin anlatılmadığı varsayıldığında ciddi düzeyde iletişimsel sorunlar yaşanabilecektir. Bununla birlikte bilinçli bir ebeveynin çocuğu olsa da diğerleri ile kurulamayan yakın ilişkiler onu bir müddet sonra ciddi düzeyde zorlayacaktır. Bu da ya kural koyucu yokken istediği gibi davranmasına ya da kural koyucu varken kendini baskılamasına yani bir nevi içe kapanmasına sebebiyet verecektir.*”

1.2.7. *Duygu regülasyonunun bozulması*: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerde duygu regülasyonunun bozulması: neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PSKLG/K.1: “*Evde geçirilen izole zaman ve ilişki kurulan kişilerin sınırlılığı, iletişim çatışmaları, gün içerisinde hızlı duygu geçişleri çocuklarda duygu regülasyonları bozukluklarına yol açabilir.*”

1.2.8. *Özgüven eksikliği*: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerde özgüven eksikliğine neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PSKLG/E.2: “*Salgın sürecinin yol açacağı bir dizi (kaygı, korku, içe dönüklük, yalnızlık) problemler çocuklarda özgüven duygusunun düşmesine neden olacaktır.*”

1.2.9. *Siber zorbalığa uğrama riski*: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerde siber zorbalığa uğrama riskini artırabileceğini ifade etmişlerdir. İnternette geçen sürenin artmasıyla birlikte çocuklar için siber zorbalığa uğrama riskinde artış. PSKLG/ K,1. “*Bu dönemde internette geçen sürenin artmasıyla birlikte çocuklar için siber zorbalığa uğrama riskinde de artışların olabileceği öngörülebilir.*”

1.3. *İletişim Problemler*: Üçüncü alt tema olarak belirlenen iletişim problemleri temasında yedi kod yer almaktadır. Aşağıda sırasıyla bu kodlar ve katılımcıların bu kodlara ilişkin ifadelerine yer verilmiştir.

1.3.1. *Sosyal beceri eksikliği*: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerde sosyal beceri eksikliğine neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PDR/K.3: “*Özellikle bu yaş aralığında çocuklarda sosyal beceri gelişimi açısından okulun rolü düşünüldüğünde çocukların okul yaşamından ve okul yaşamı ile arkadaş çevrelerinden uzak kalmaları, bunun yanı sıra diğer sosyal ilişkilerinde kısıtlanmış olması, çocukların zamanının büyük çoğunluğunu bilgisayar, tablet ya da televizyon karşısında geçirmesi sosyal beceri eksikliğine neden olabilecektir.*”

1.3.2. *İşbirliğinde zorlanma*: Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrenciler üzerindeki olası etkileri bağlamında işbirliğinde zorlanmanın meydana gelebileceğini

belirtmişlerdir. PDR/K.2: Yalnız çalışmaya alışma nedeniyle grup ödevlerinde zorlanma. İşbirliği kurmakta güçlük çekme.

1.3.3. *Öğretmen öğrenci ilişkilerinde bozulma:* Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerin öğretmenleri ile olan ilişkilerinde bozulmalara neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PDR/K.2: “*Öğretmen – öğrenci ilişkilerinde bozulmalar olabilir. Fiziksel temas olmadığı için öğretmenle yakınlık kurmakta zorluk çekebilirler.*”

1.3.4. *Kardeş çatışmaları:* Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerdeki etkilerinden birinin kardeş çatışmaları olabileceğini ifade etmişlerdir. PSKLG/K.1: “*Kardeşler arasında evde birlikte geçirilen zamanın uzaması, ebeveyn ilgisi konusunda paylaşım problemleri ve kardeş kıskançlıkları kardeşler arası çatışmaların yaşanmasına neden olabilecektir.*”

1.3.5. *Anne-baba ve çocuk çatışmaları:* Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerin anne babaları ile yaşadıkları çatışmaların artmasınaneden olabileceğini ifade etmişlerdir. ÇG/E.2: “*Anne-baba ve çocuk arasında uygun sınırların konulamamasına bağlı olarak ortaya çıkan çatışmalarda artış görülebilir.*”

1.3.6. *Akran ilişkilerinde zayıflık:* Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerin akranları ile olan ilişkilerinin zayıflamasınaneden olabileceğini ifade etmişlerdir. PDR/K.2: “*Arkadaşlarıyla nasıl iletişime geçebileceğini bilememe, akranlarıyla ilişkiyi başlatma ve sürdürmede zorluklar.*” ÇG/E.1: “*Diğeri ile yakın mesafe ilişkide bulunabilirken birden keskin bir mesafe konmasının bundan sonraki zamanda nasıl davranılması gerektiğine yönelik şemalarını zorlayacağı aşikâr.*”

1.3.7. *Sosyal destekte azalma:* Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencileri için sosyal desteğin azalmasına neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PSKYTR/K.2: “*Rutinlerin bozulması ve sosyal çevreden uzak kalma nedeniyle arkadaşlardan ve öğretmenlerden alınan sosyal destekte azalmaların görülmesi*”

1.4. Olumlu Değişim: Dördüncü alt tema ise diğerlerinden farklı olarak olumlu bir yapıyı ifade eden “olumlu değişim” alt temasıdır. Aşağıda sırasıyla bu kodlar ve katılımcıların bu kodlara ilişkin ifadelerine yer verilmiştir.

1.4.1. *Güçlenen ebeveyn çocuk ilişkisi:* Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerinde ebeveyn çocuk ilişkisinin güçlenmesine neden olabileceğini ifade etmişlerdir. PDR/K.2: “*Ebeveyn – çocuk ilişkisini güçlendirecektir. Çocuklar evde daha fazla vakit geçirdikçe evde bulunan bireylerle daha çok etkileşime gireceklerdir.*”

1.4.2. *Yeni normaller:* Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencileri için yeni normallerin oluşmasını sağlayabileceğini ifade etmişlerdir. TE/E.1: “*Kısa vadede yaşanacak elde edilen yeni deneyimlerle bireyler arasında farklı ve uç noktalarda yeni normaller oluşacaktır.*” TE/K.1: “*ilkokul çağındaki öğrenciler her ne kadar pek çok davranış geliştirme sürecini bu yıllarda yaşar olsalar da, durumlara çabuk adapte olabilmektedirler. Bu sebeple öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine adapteolabildiklerini düşünmekteyim. Geri döndüklerinde de yüz yüze eğitime adapte olacaklardır.*”

1.4.3. *Yeni ilişki kurma şemaları:* Katılımcılar COVID-19 salgın sürecinin ilkokula devam eden öğrencilerinde yeni ilişki kurma şemalarının ortaya çıkmasını sağlayabileceğini ifade etmişlerdir. PSKLG/K.3: “*Bu süreçte doğru yönlendirmelerle çocuklar uzun vadede olası kriz durumlarında kendini ve günlük rutinlerini düzenleme ve krizi yönetme becerilerini geliştirebilirler.*”

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Tüm dünya ile birlikte Türkiye'yi de etkisi altına alan COVID-19 salgının ilkökul çağı çocukları üzerindeki akademik ve psiko-sosyal etkilerinin neler olabileceğini ortaya koymak amacı ile psikolojik danışma ve rehberlik, psikoloji, psikiyatri, çocuk gelişimi ve temel eğitim alanlarından 25 uzmandan görüş alınarak gerçekleştirilen bu çalışmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde COVID-19 salgını sonucunda okullarda yürütülen yüzyüze eğitim uygulamalarının yer yer sekteye uğramasının özellikle de ilkökul çağı çocukları üzerinde bir dizi olumsuz olarak değerlendirilebilecek etkilerinin olabileceği görülmüştür. Uzman görüşleri doğrultusunda araştırmadan elde edilen bulgular akademik ve psiko-sosyal etkiler olmak üzere iki temel kategori bağlamında ele alınıp değerlendirilmiştir. Bu çerçevede öncelikle akademik etkileri bağlamında salgın sürecinin çocuklar üzerindeki olası etkilerinin neler olabileceği değerlendirildiğinde akademik etkiler ana kategorisi altında “*motivasyonda azalma, okula uyum problemleri ve bilişsel becerilerde zayıflama*” olmak üzere üç alt tema belirlenmiştir. Bu alt temalardan ilki olan motivasyonda azalma teması altında ise akademik isteksizlik, donukluk ve ilgi kaybı olmak üzere üç alt kod belirlenmiştir. İkinci alt tema olan okula uyum problemleriteması altında, okul başarısında düşüş, disiplin problemleri, kazanım eksikliği, geçiş döneminde güçlük, okula yabancılaşma ve yeni öğrenme modeline uyum güçlüğü olmak üzere altı alt kod yer almıştır. Bu kategoride yer alan üçüncü alt tema olan bilişsel becerilerde zayıflama teması altında ise kümülatif artışta yavaşlama, ders çalışma alışkanlıklarında gerileme/zayıflama, okuma ve yazma becerilerinde gerileme, zamanı planlama problemleri ve dikkat sorunları olmak üzere toplam beş alt kod belirlenmiştir.

Akademik etkiler kategorisi incelendiğinde görüşüne başvuru alan uzmanların pandemi sürecinin ilkökula devam eden öğrencilerin akademik gelişimlerini olumsuz yönden etkileyebileceğine ilişkin vurgu yaptıkları dikkat çekmektedir Alan yazında Tekin (2020) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmanın sonuçlarına göre COVID-19 pandemisi sürecinde sosyal hayatı kısıtlanan ve sosyalleşme kaygısı yaşayan okul dönemindeki çocukların içsel ve dışsal motivasyonlarının olumsuz yönde etkilendiği ve çocuklarda akademik konulara yönelik ilgi ve isteksizliklerin oluştuğu belirtilmektedir. Sirem ve Baş (2020) tarafından gerçekleştirilen bir diğer çalışmada ise pandemi sürecinde sürdürülmekte olan uzaktan eğitimde öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazma problemleri yaşadığı; öğretmenlerinden ve arkadaşları ile uzak kaldıkları; zaman, mekân, yer ve internet bağlantısı gibi bazı problemler sebebiyle öğrenciler arasındaki bireysel farklılaşmada artışlar gözlemlendiği ifade edilmektedir. Ayrıca Sarı ve Nayır (2020) tarafından gerçekleştirilen bir başka çalışma da ise pandemi döneminde uygulanan uzaktan eğitim sürecinde çocuklarda öğrenmeyi oluşturma, sürdürme ve geliştirmede güçlük yaşama, öğrenmenin kesintiye uğraması, öğrenme kayıpları, eğitime ulaşmada eşitsizlik ve yeniden okula dönmede isteksizlik gibi problemlerin gözlemlendiğine ilişkin bulgular saptanmıştır.

Bu konuda Huber ve Helm (2020) tarafından gerçekleştirilen benzer bir çalışmanın sonuçlarına göre pandemi sürecinde öğrenimlerine evde devam etmekte olan çocukların çoğunda ders çalışma alışkanlıklarında gerileme ve evden eğitim sürecinin tatil olarak algılanması gibi problemler gözlemlendiği tespit edilmiştir. Yine Thakur, Kumar ve Sharma (2020) tarafından gerçekleştirilen bir başka çalışmadan elde edilen bulgulara göre pandemi sürecinde evde daha fazla vakit geçirmekte olan çocuklarda evden dışarı çıkamama, temiz hava alamama, bilgisayar ve televizyon ile çok fazla vakit geçirme sonucu bilişsel gelişimde yavaşlamalar ve gerilemeler görülebileceği tespit edilmiştir. Flack vd. (2020) tarafından gerçekleştirilen bir diğer çalışmada ise COVID-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime devam etmekte olan öğrencilerde öğrenme kaybı, motivasyon ve dikkat eksikliği gibi problemler görülebileceğine ilişkin bulgular tespit edildiği görülmüştür. Yukarıda yer verilen konuyla ilgili çeşitli araştırmalar incelendiğinde elde edilen bulguların bu çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte oldukları, sıklıkla çalışmalarda öğrencilerin bu süreçte akademik alanla ilgili konularda zorluklar yaşadıklarına vurgu yapılmaktadır

Ayrıca ilkökul dönemindeki öğrencilerinin temel akademik becerileri kazanma açısından kritik dönemde oldukları söylenebilir. Bu bağlamda öğrencilerin çalışmadan elde edilen sonuçlarla ortaya konulduğu üzere motivasyonlarındaki azalma, okul uyum problemleri ve bilişsel becerilerde

azalma yaşamaları kısa ve uzun vadede öğrencilerin akademik gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilecektir ki bu sürecin ciddi öğrenme kayıplarına neden olabileceği belirtilmektedir (Baz, 2021; Dünya Bankası, 2020). Sonuç olarak COVID-19 salgınının ilkökul çağı çocukları üzerinde ortaya çıkan akademik etkilerinin çoğunlukla olumsuz sonuçlar oluşturması beklenebilir ve bu durum doğrudan çocukların içinde buldukları gelişim dönemi bağlamında değerlendirilebilir.

Araştırmada akademik etkiler kategorisinin yanı sıra ele alınan psikososyal etkiler kategorisi bağlamında “psikolojik sorunlar, olumsuz duygulanım, ilişki problemleri ve değişim” olmak üzere dört alt tema belirlenmiştir. Burada yer alan alt temalardan ilk üçü olumsuz özelliklere işaret ederken sonuncu alt tema olan değişim temasının olumlu özelliklere işaret etmesi dikkat çekicidir. COVID-19 pandemi sürecinin psikolojik etkilerini ele alan çok sayıda çalışmada (Bozdağ, 2020; Li, Wang, Xue, Zhao ve Zhu; Wang vd., 2020)bu çalışmada yer alan depresyon, yaygın anksiyete bozukluğu, obsesif kompulsif bozukluk gibi sorunlara vurgu yapıldığı görülmektedir. Bozkurt, Zeybek ve Aşkın (2020) tarafından bu salgının psikolojik etkilerinin uzun süreli olabileceği belirtilmektedir ki çalışmada uzmanlar tarafından belirtilen bu psikolojik sorunlar bu çerçevededir. Yine özellikle okul çağı çocuklarının okuldan ve arkadaşlarından uzak kalmalarının ya da COVID-19 nedeni ile ailelerinde hastalık ya da kayıp yaşanmasının çocukların ruh sağlığını derinden etkileyen durumlar olduğu belirtilmektedir (Roubinov, Bush ve Boyce, 2020) ki bu çalışmanın bulguları da aynı görüşü destekler niteliktedir. Bunun yanı sıra COVID-19 sürecinin doğrudan ya da dolaylı etkilerine bağlı olarak çocuklarda depresyon, kaygı bozukluğu, travma sonrası stres bozukluğu, davranım bozuklukları gibi psikolojik sorunları sergilediklerini ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Bulanık Koç ve Karaçetin, 2020; Glynn, Davis, Luny, Baram ve Sandman, 2021). Bu bağlamda uzmanlar tarafından ifade edilen bu sorunların yakın ve uzun vadede çocukları etkileyebileceği düşünülmektedir.

Çalışmada uzmanlar tarafından ifade edilen psikososyal etkiler teması bağlamındaki bir diğer alt tema ise olumsuz duygulanımdır. Burada ilkökula devam eden çocukların COVID-19 salgınının etkilerine bağlı olarak tedirginlik, korku, öfke atakları, huzursuzluk, güvensizlik gibi olumsuz bir duygulanım yaşamalarının beklendiği vurgulanmaktadır. Orgiles vd. (2020)'nin yaptığı çalışmada karantina döneminde çocuklarda konsantrasyon güçlüğü, öfke patlamaları, yalnızlık ve huzursuzluk hissi gibi duygusal problemlerin ortaya çıkma oranı arttığı belirtilmektedir ki bu çalışmanın bulguları ile paralellik göstermektedir. Olumlu ve olumsuz duygular yaşamın normal bir parçası olarak düşünülebilir, bu bağlamda çocukların da olumsuz duygular yaşamaları normaldir; ancak uzun süre devam eden bu olumsuz duyguların onların psikososyal gelişimine zarar vermesi olasıdır. Düşük özgüven, kaygı ve endişe gibi uzun süre devam duyguların çocukların ruh sağlığı üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu belirtilmektedir (Mash ve Wolfe, 2002). COVID-19 salgın sürecinde tüm yaş gruplarında kaygı ve endişenin yaşanması doğal bir tepki olarak düşünülebilir, çünkü burada gerçek bir tehlikenin varlığı söz konusudur. Bununla birlikte objektif kaygı olarak ifade edilebilecek olan bu durum salgın sürecinde nevrotik kaygı (McMartin, 2020) ile karışmış durumdadır. Bu süreçte ebeveyn ve diğer yetişkinlerin yaşadıkları olumsuz duyguların çocuklara da yansıdığı düşünülebilir. Ayrıca bu çocuklar özellikle Erikson'un (1994) görüşleri çerçevesinde düşünüldüğünde onlar için önemli olan öğretmenleri ve arkadaşları ile bir arada olmaları ve başarı ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Salgın sürecinde uzun süre uzaktan eğitime devam eden öğrencilerin bu ihtiyaçlarının tam olarak karşılandığını söylemek güçtür, dolayısıyla bu engellenme durumunun da öğrencilerde olumsuz duygulanıma neden olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada uzmanlar psikososyal etkide öğrencilerde iletişim problemlerinin de ortaya çıkabileceğini ifade etmişler ve bu boyutta özellikle aile içi ilişkilerde bozulmaya, sosyal beceri eksikliğine, kardeş çatışmalarına, öğretmen öğrenci ilişkilerinde bozulmaya, akran ilişkilerinde zayıflığa neden olmasının beklendiği ifade edilmiştir. Bu bulgu çerçevesinde ilkökula devam eden çocukların özellikle yakın çevrelerindeki diğerleri ile salgın sürecinin etkisine dayalı olarak iletişim problemleri yaşamaları olasıdır. Çaykuş ve Mutlu Çaykuş (2020) tarafından belirtildiği üzere çocuklarda salgın sürecinin etkilerine dayalı olarak psikolojik dayanıklılık azalabilmekte ve bu durumda uzun vadede iletişim problemlerini beraberinde getirebilmektedir. Çocuklardaki bu iletişim sorunlarının özellikle aile bireyleri ile olanların önemli bir kaynağı olarak aile içi iletişim problemleri düşünülebilir ki COVID-19 sürecinde yaşanan belirsizliğe dayalı olarak aile içi iletişim problemlerinin

arttığı ifade edilmektedir (Koçak ve Harmancı, 2020). Bu bağlamda salgına dayalı olarak yaşanan olumsuzluklar, devam eden belirsizlik durumu ve uzaktan eğitim sürecinde yaşanan güçlüklerin bu iletişim problemlerini de beraberinde getirdiği ifade edilebilir.

Çalışmada psikososyal etki ana kategorisinde yer alan alt temalardan bir diğeri ise olumlu değişimdir ki bu alt tema diğerlerinden farklı olarak olumlu özellikleri içermesi bağlamında dikkat çekicidir. COVID-19 salgın süreci elbette sonuçları bağlamında yıkıcı bir süreç olarak değerlendirilebilir; ancak ilkokula devam eden çocukları için salgın sürecinde alınan bazı tedbirlerin çalışmaya katılan uzmanlar tarafından güçlenen ebeveyn çocuk ilişkisi, yeni normaller, yeni ilişki şemaları gibi olumlu yansımalarının da olabileceği ifade edilmektedir. Bu alt temada yer alan uzman ifadeleri de incelendiğinde önemli bir nokta dikkat çekicidir. Burada uzmanlar olumlu değişimde sağlıklı aile ortamına, olumlu ebeveyn çocuk ilişkisine bağlı olduğu ifade edilmektedir. Yukarıda açıklandığı üzere COVID-19 salgını ile ilgili olarak yapılan çalışmalarda sıklıkla çocuklar üzerinde olumsuz etkilerden söz edilse de Fegert, Vitiello, Plener ve Clemens (2020) göre COVID-19 salgın sürecinde alınan önlemler çocukların gelişiminde hem olumlu hem de olumsuz etkiler gösterebilir. Bu sürecin ebeveynlerin çocukları ile daha çok vakit geçirerek ilişkilerini geliştirmesine olanak sağlamanın çocukların üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu düşünülebilir. Genel olarak sürecin çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerinin olumlu etkilere oranla daha baskın olduğu ifade edilebilir.

Bu çalışmanın bulgularından yola çıkarak alanda çalışan profesyoneller ve araştırmacılar için bazı öneriler sunulabilir. Nitel yöntemle gerçekleştirilen bu çalışmadan elde edilen tema ve alt temalardan yararlanarak ilkokul dönemindeki çocukların salgın sürecinden akademik ve psikososyal açıdan nasıl etkilendiklerini belirlemeye yönelik ölçme araçları geliştirilebilir. Bu çalışmada; psikolojik danışma ve rehberlik, psikoloji, psikiyatri, çocuk gelişimi ve temel eğitim alanlarında en az doktora derecesine sahip uzmanların görüşlerinden yararlanılmıştır, benzer bir çalışma ebeveynler ve öğretmenlerin görüşleri alınarak tekrarlanabilir. Ayrıca bu temalarda yapılabilecek bir tarama çalışması ile özellikle yüzyüze eğitim başladıktan sonra ortaya çıkması olası etkilerin somut olarak anlaşılması adına önemli olabilir. Yine bu tema ve alt temalardan yararlanarak boylamsal çalışmalar yapılarak salgının ilkokul çağındaki çocukların diğer kademelerdeki akademik ve psikososyal gelişimlerine uzun süreli etkilerinin ne olduğu belirlenebilir.

Bunun yanı sıra okul psikolojik danışmanları salgın sürecinin ilkokul çağı çocuklarındaki çalışma ile ifade edilen olası etkileri konusunda yapacakları önleme ve müdahale çalışmalarında bu çalışma ile ortaya konulan alt tema ve kodları dikkate alabilir. Yine bu yaş grubundaki çocuklarla çalışan ruh sağlığı uzmanları karşılaştıkları vakalarda salgın sürecinin yansımalarının neler olabileceği konusunda, özellikle uzun süreli etkileri bağlamında çalışmanın bulgularından faydalanabilirler. Bununla birlikte ebeveynler ve öğretmenler için de çalışmanın sonuçları salgının çocuklarının akademik ve psiko-sosyal gelişimindeki etkilerini anlamak adına yararlı olabilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Bu makaleye birinci yazarın %50, ikinci yazarın %50 oranında katkısı vardır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada çıkar çatışması teşkil edebilecek bir durum yoktur.

Kaynaklar

Akturan, U. ve Esen, A. (2008). Fenomenoloji. T. Baş ve U. Akturan (Ed.), *Nitel araştırma yöntemleri* içinde (s. 83-98). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Balcı, A. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler* (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

- Baz, B. (2021). COVID-19 Salgını sürecinde öğrencilerin olası öğrenme kayıpları üzerine bir değerlendirme. *Temel Eğitim Dergisi*, 3(1), 25-35. <https://doi.org/10.52105/temelegitim.3.1.3>
- Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N. and Rubin, G. J. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: Rapid review of the evidence. *The Lancet*, 395(3), 912-920. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30460-8](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30460-8).
- Bogdan, R. C. and Biklen, S.K. (2007). *Qualitative research for education*. Boston: Pearson Education, Inc.
- Bozdağ, F. (2020). Pandemi sürecinde psikolojik sağlık. *Turkish Studies*, 15(6), 247-257. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44890>
- Bozkurt, Y., Zeybek, Z. ve Aşkın, R. (2020). COVID-19 pandemisi: Psikolojik etkileri ve terapötik müdahaleler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 304–318.
- Bulanık Koç, E. ve Karaçetin, G. (2020). *Pandemi döneminde çocuk ve ergen psikiyatrisinde acil durumlar*. COVID-19 Pandemisi ve Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı (1.Baskı). Ankara: Türkiye Klinikleri, 66-71.
- Çaykuş, E. T. ve Çaykuş, T. M. (2020). COVID-19 pandemi sürecinde çocukların psikolojik dayanıklılığını güçlendirme yolları: Ailelere, öğretmenlere ve ruh sağlığı uzmanlarına öneriler. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 95-113.
- Cohen, L., Manion, L. and Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. New York, NY: Routledge.
- Creswell, J.W. (2014). *Educational research: planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. Harlow: Pearson.
- Di Giorgio, E., Di Riso, D., Mioni, G. and Cellini, N. (2020). The inter play between mothers' and children behavioral and psychological factors during COVID-19: An Italian study. *Preprint*. https://www.researchgate.net/publication/341398841_Changes_in_sleep_pattern_sense_of_time_and_digital_media_use_during_COVID-19_lockdown_in_Italy adresinden 19.03.2021 tarihinde erişilmiştir. <https://doi.org/10.31234/osf.io/dqk7h>
- DiGiuseppe, M., Miniati, M., Miccoli, M., Ciacchini, R., Orrù, G., Lo Sterzo, R., Di Silvestre, A. and Conversano, C. (2020). Defensive responses to stressful life events associated with cancer diagnosis. *Mediterranean Journal of Clinical Psychology*, 8(1), 1-22. <https://doi.org/10.6092/2282-1619/mjcp-2384>
- Dünya Bankası (2020). The COVID-19 pandemic: Shocks to education and policy responses. <https://www.worldbank.org/en/topic/education/publication> adresinden 10.02.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Erikson, E. H. (1994). *Identity and the life cycle*. New York: WW Norton & Company.
- Fegert, J. M., Vitiello, B., Plener, P. L. and Clemens, V. (2020). Challenges and burden of the Coronavirus 2019 (COVID-19) pandemic for child and adolescent mental health: a narrative review to highlight clinical and research needs in the acute phase and the long return to normality. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 14(20), 1-11.
- Flack, C. B., Walker, L., Bickerstaff, A., Earle, H. and Margetts, C. (2020). Educator perspectives on the impact of COVID-19 on teaching and learning in Australia and New Zealand. Melbourne,

- Australia. *Pivot Professional Learning*. <https://omeka.cloud.unimelb.edu.au/teaching-and-learning-in-a-pandemic/items/show/147>.adresinden 06.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Glynn, L. M., Davis, E. P., Luby, J. L., Baram, T. Z. and Sandman, C. A. (2021). A predictable home environment may protect child mental health during the COVID-19 pandemic. *Neurobiology of Stress*, 14, 1-7. <https://doi.org/10.1016/j.ynstr.2020.100291>
- Grechyna, D. (2020). Health threats associated with children lock down in Spain during COVID-19. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3567670adresinden 25.12.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Huber, S. G. and Helm, C. (2020). COVID-19 and schooling: evaluation, assessment and accountability in times of crises reacting quickly to explore key issues for policy, practice and research with the school barometer. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 32(2), 237-270.
- Imran, N., Zeshan, M. and Pervaiz, Z. (2020). Mental health considerations for children & adolescents in COVID-19 pandemic. *Pakistan Journal of Medicalsciences*, 36(COVID19-S4), 67-72. <https://10.12669/pjms.36.COVID19-S4.2759>
- Jiloha, R. C. (2020). COVID-19 and mental health. *Epidemiol International*, 5(1), 7-9. <https://10.24321/2455.7048.202002>
- Koçak, Z. ve Harmancı, H. (2020). COVID-19 pandemi sürecinde ailede ruh sağlığı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (5), 183-207.
- Leblebici, D.N. ve Kılıç, M. (2004). *İçerik analizi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Léon M. (2020). Childhood in confinement [Childhood in Confinement]. El País. https://elpais.com/elpais/2020/04/07/opinion/1586278325_512203.html adresinden 18.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Li, S., Wang, Y., Xue, J., Zhao, N. and Zhu, T. (2020). The impact of COVID-19 epidemic declaration on psychological consequences: A study on active Weibousers. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(6), 2032. <https://doi.org/10.3390/ijerph17062032>.
- Mash, E. J. and Wolfe, D. A. (2002). *Abnormal child psychology*. USA: ThomsonWadsworth Publishing.
- McEwen, B. S. (1999). Stress and hippocampal plasticity. *Annual Review of Neuroscience*, 22(1), 105-122. <https://doi:10.1146/annurev.neuro.22.1.105>
- McMartin, J. (2020). *Kişilik psikolojisi öğrenci merkezli bir yaklaşım*. (çeviri editörleri: Dilek Gençtanırım Kurt ve Selen Demirtaş Zorbaz), Ankara; Nobel Yayıncılık.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Miles, M. B., and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd edition). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Orgilés, M., Morales, A., Delvecchio, E., Mazzeschi, C. and Espada, J. P. (2020). Immediate psychological effects of the COVID-19 quarantine in youth from Italy and Spain. *Frontiers in Psychology*, 11, 579038. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.579038>

- Orru, G., Ciacchini, R., Gemignani, A. and Conversano, C.(2020). Psychological intervention measures duringt he COVID-19 pandemic. *Clinical Neuropsychiatry*, 17(2), 76-79.
- Qiu, J., Shen, B., Zhao, M., Wang, Z., Xie, B. and Xu, Y. (2020). A nation wides urvey of psychological distress among Chinese people in the COVID-19 epidemic: implications and policyre commendations. *General Psychiatry*, 33(2). 1-3. <https://doi.org/10.1136/gpsych-2020-100213>
- Roubinov, D., Bush, N. R. and Boyce, W. T. (2020). How a pandemic could advancethe science of early adversity. *JAMA Pediatrics*, 174(12), 1131-1132.
- Sarı, T. ve Nayır, F. (2020). Pandemi dönemi eğitim: Sorunlar ve fırsatlar. *Turkish Studies*, 15(4), 959-975.
- Schonfeld, D. J. and Demaria, T. (2015). Providing psychosocial support to children and families in the afte rmath of disasters and crises. *Pediatrics*, 136(4), 1120-1130.
- Sirem, Ö. ve Baş, Ö. (2020). Okuma güçlüğü olan ilkokul öğrencilerinin Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim deneyimleri. *Turkish Studies*, 15(4), 993-1009.
- Wang, C., Pan, R., Wan, X., Tan, Y., Xu, L., Ho, C. S. and Ho, R. C. (2020). Immediate psychological responses and associated factors duringt heinitial stage of the 2019 corona virus disease (COVID-19) epidemic among the general population in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(5), 17-29.
- Wang, G., Zhang, Y., Zhao, J., Zhang, J. and Jiang, F. (2020). Mitigate the effects of home confinement on children during the COVID-19 outbreak. *Lancet*, 395, 945–947. [https://doi:10.1016/S0140-6736\(20\)30547-X](https://doi:10.1016/S0140-6736(20)30547-X)
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizive uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Tekin, E. (2020). COVID-19 Kaygısının motivasyon üzerindeki etkisi: Z kuşağı üzerine bir araştırma. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 1129-1145.
- Thakur, K., Kumar, N. and Sharma, N. (2020). Effect of the pandemic and lock down on mental health of children. *The Indian Journal of Pediatrics*, 87(7), 552. <https://doi.org/10.1007/s12098-020-03308-w>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Introduction

The Covid-19 epidemic, which has affected the whole world, has brought many changes in people's normal living conditions. These changes have affected individuals of all ages and developmental stages in different ways. In particular, how children can be affected by the changing living conditions of the epidemic in the short and long term has become an important problem for many disciplines dealing with the development of children. In this study, it is aimed to reveal expert opinions on how children in primary school may be affected academically and psychosocially by the Covid 19 epidemic process. For this purpose, answers were sought to the following questions: 1. What are the effects of the Covid 19 epidemic on the academic development of primary school children? 2. What are the effects of the Covid 19 epidemic on the psychosocial development of primary school children?

Method

This study, which aims to reveal expert opinions on how primary school children can be affected academically and psycho-socially from the Covid 19 epidemic process in the short and long term, is a qualitative research in the screening model. In the data collection process, the phenomenology design, which is one of the qualitative research designs, was used. The study group of the research; It consisted of 25 specialists, 15 women and 10 men, who were selected from the fields of psychological counseling and guidance, psychology, psychiatry, child development and basic education and had at least a doctorate degree. Purposive sampling method was used in the formation of the study group. Data in the research; The data were collected using remote (online) data collection applications with a semi-structured interview form prepared by the researchers. The data obtained from the participants through the interview form were carried out using the content analysis method, which is one of the qualitative data analysis methods. The data collected in this process were first divided into two basic categories, then sub-themes that are thought to represent these basic categories and codes that make up the content of these themes. Afterwards, the expressions that have significant representation power for each code under the themes were given with sentences directly quoted from the participants. Necessary scientific and ethical principles were followed throughout the research process. In this direction, ethical permission approval was obtained from the ethics committee of Kırşehir Ahi Evran University, dated 01.07.2020 and numbered 2020/2. Before filling out the forms, the participants were informed about their voluntary participation.

Findings

The findings obtained from the research were examined under two main categories as academic and psychosocial effects. While it was determined that all of the themes and codes in the category of academic effects consisted of data containing negative effects, it was determined that the themes and codes in the category of psychosocial effects mostly consisted of data containing negative effects, apart from providing positive contributions to the development of strengthened parent-child relationship, new normals and new relationship-building schemes.

Conclusion, Discussion and Recommendations

In order to reveal the academic and psycho-social effects of the COVID 19 epidemic, which has affected Turkey as well as the world, on primary school children, the study was carried out by taking the opinions of 25 experts from the fields of psychological counseling and guidance, psychology, psychiatry, child development and basic education. When the findings obtained from this study were evaluated, it was seen that the face-to-face education practices carried out in schools as a result of the Covid 19 epidemic may have some negative effects, especially on primary school children. In line with expert opinions, the findings obtained from the research were discussed and evaluated in the context of two main categories, academic and psycho-social effects. In this

framework, first of all, when the possible effects of the epidemic process on children were evaluated in the context of its academic effects, three sub-themes were determined under the main category of academic effects: "decreased motivation, school adjustment problems and weakening in cognitive skills". When the academic effects category is examined, it is noteworthy that the experts whose opinions were consulted emphasized that the pandemic process could negatively affect the academic development of students attending primary school. In the study, four sub-themes were determined in the context of the psychosocial effects category: "psychological problems, negative affect, relationship problems and change". It has been determined that the first three sub-themes here indicate negative features, while the last sub-theme, the theme of change, indicates positive features. Based on the findings of this study, some suggestions can be made for professionals and researchers working in the field. By making use of the themes and sub-themes obtained from this qualitative study, measurement tools can be developed to determine how children in primary school are affected academically and psychosocially by the epidemic process. In this study, the opinions of experts with at least doctorate degrees in the fields of psychological counseling and guidance, psychology, psychiatry, child development and basic education were used, a similar study can be repeated by taking the opinions of parents and teachers. In addition, a screening study that can be done on these themes may be important for a concrete understanding of the possible effects, especially after the start of face-to-face education. Again, by making use of these themes and sub-themes, longitudinal studies can be conducted to determine the long-term effects of the epidemic on the academic and psychosocial development of primary school children at other levels. In addition, school counselors can take into account the sub-themes and codes revealed by this study in their prevention and intervention studies on the possible effects of the epidemic process on primary school children. Again, mental health professionals working with children in this age group can benefit from the findings of the study about the reflections of the epidemic process in the cases they encounter, especially in the context of its long-term effects. However, the results of the study may also be useful for parents and teachers to understand the effects of the epidemic on their children's academic and psycho-social development.